

Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (17-19 листопада 2010р.). – Луганськ, 2010. – С.167-172.

УДК 378.011.3-051

ВИКОРИСТАННЯ KEYС-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

І.П.Шама

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

На сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні виникає зміна підходів до розуміння цілей і завдань навчання. Пріоритетними напрямками реформування освіти є застосування нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень; підготовка нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професійного та загальнокультурного рівня [1].

Розробка і впровадження інноваційних форм, методів і засобів навчання у процес підготовки вчителів з використанням наукових досягнень останніх років (комп'ютерних технологій, елементів дистанційного навчання, інноваційних педагогічних технологій), відображає новизну підходів до рішення даної проблеми.

Звичайні форми навчальної роботи (лекції, семінари, практичні заняття та ін.) мають недостатні можливості у зміні позиції студента, тому що тут він знаходиться у ситуації того, хто навчається. Активні форми навчання дозволяють ставити його в різні позиції – режисера, вчителя, консультанта, організатора тощо, тим самим даючи йому можливість випробувати свої сили у професійній ролі.

Серед багатьох педагогічних технологій ефективною є кейс-технологія, яка оптимально поєднує теоретичні знання з уміннями самостійно орієнтуватися в ситуації. Кейс-технологія надає можливості для формування компетентностей майбутнього фахівця, розвитку самостійності, ініціативи, творчості студента [2].

Кейс-технологія – це технологія активного навчання на основі реальних ситуацій [3]. В методологічному контексті її можна представити як складну систему, в яку інтегровані інші, більш прості методи пізнання. До неї входять моделювання, системний аналіз, проблемний метод, мисленнєвий експеримент, методи опису, класифікації, ігрові методи [3].

Сутність її у тому, що студентам пропонують осмислити реальну життєву ситуацію, опис якої одночасно відображає не тільки будь-яку практичну проблему, але й актуалізує визначений комплекс знань, які необхідно засвоїти при вирішенні даної проблеми. При цьому сама проблема не має однозначних рішень.

Акцент навчання переноситься не на оволодіння готовим знанням, а на його вироблення, на співтворчість студента й викладача. Звідси принципова відміна кейс-технології від традиційних методик – демократія у процесі отримання знань, коли студент є рівноправним з іншими студентами й викладачами у процесі обговорення проблеми.

Результатом застосування технології є не тільки знання, але й навички професійної діяльності.

За визначеними правилами викладач розробляє модель конкретної ситуації, що сталася у реальному житті, в ній відображається той комплекс знань і практичних навичок, які потрібно отримати студентам. Ця модель являє собою відображення реальної ситуації у вигляді текстового опису або відео-, аудіо-форматі, який і називають „кейсом”. Студенти попередньо ознайомлюються з кейсом, вивчають його, залучаючи матеріали лекційного курсу й інші джерела інформації. Після чого йде детальне обговорення ситуації. При

цьому викладач виступає в ролі ведучого, що генерує питання, фіксує відповіді, підтримує дискусію, регулює процес співтворчості.

Відрізняють наступні види кейсів: ситуації-ілюстрації, ситуації-вправи, ситуації-оцінки, ситуації-проблеми. Найбільш використовувані є кейси, що навчають рішення проблем і прийняттю рішень. Такі кейси передбачають, що рішення повинно бути прийняте на основі недостатньої або надлишкової інформації, фактів, даних та подій, що описані в кейсах [4].

Застосування кейсів у навчанні дозволяє розвивати компетентнісні якості особистості:

- аналітичні вміння (уміння відрізнити дані від інформації, класифікувати, виділяти суттєву і несуттєву інформацію, аналізувати її);
- практичні вміння (використання на практиці академічної теорії, методів, принципів);
- творчі вміння (генерація альтернативних рішень, які неможливо знайти логічним шляхом);
- комунікативні вміння (вміння вести дискусію, переконувати опонентів, захищати власну точку зору, складати короткий переконливий звіт);
- соціальні вміння (оцінка поведінки людей, вміння слухати, підтримувати чужу думку в дискусії або аргументувати свою) [4].

Перевагою технології є не тільки отримання знань і формування практичних навичок, але й розвиток системи цінностей студентів, професійних позицій, життєвих установок, своєрідного професійного світогляду.

Позитивна сторона застосування кейс-технології полягає в тому, що у процесі опрацювання матеріалу активізується не тільки пізнавальна сфера, але й емоційна, що сприяє більш глибокому засвоєнню знань на індивідуальному рівні. Отримана інформація не тільки сприймається, але й приймається як власний досвід вирішення ситуації [3].

Використання кейс-технології у процесі професійної підготовки майбутніх учителів дає можливість творчого оволодіння професійними знаннями, навичками, розвитку педагогічної майстерності.

Елементи кейс-технології доцільно використовувати на практичних заняттях з таких дисциплін як „Педагогіка”, „Основи педагогічної майстерності”. Ці кейси повинні включати реальні педагогічні ситуації, або фрагменти художньої чи публіцистичної літератури, у яких описується педагогічна проблема. Студенти повинні заздалегідь ознайомитись з кейсом, віднайти декілька можливих варіантів розв’язання даної проблеми. На практичному занятті викладач поділяє студентів на групи і кожна з них відстоює свій варіант вирішення кейсу, аргументуючи своє рішення конкретними принципами, правилами, законами, методами, знання яких майбутні вчителі отримують на лекціях та у процесі самостійної підготовки.

Для того, щоб зрозуміти почуття й мотиви кожної діючої особи педагогічної ситуації можна інсценувати її у вигляді міні-етюдів, де студентам надається можливість виступити у ролі вчителя, учня або батьків тощо. Позитивна сторона таких інсценувань полягає у тому, що „суха” наука забарвлюється емоційними переживаннями, у студентів є можливість „приміряти” на себе різні соціальні ролі, зрозуміти своє відношення до ситуації, знайти своє рішення проблеми. В результаті цього поглиблюються і удосконалюються знання з конкретної теми, з’являється розуміння своїх професійних можливостей, виробляються моделі поведінки, формується індивідуальний стиль діяльності.

Розвиток інформаційних технологій розширює можливість використання кейс-технології у процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Однією з форм інтеграції традиційних і інформаційних технологій може бути використання електронних кейсів. Вони являють собою дистанційний курс для самостійного вивчення, який включає методичні рекомендації щодо роботи з курсом, самі кейси, які можуть бути представлені

не лише у описовій формі, а й у відео роликах (це можуть бути фрагменти документальних, художніх або мультиплікаційних фільмів, телевізійних програм, відеозаписи реальних шкільних ситуацій, фрагментів уроків), також блок контролю і самоконтролю, який включає контрольні завдання у вигляді електронних тестів, за результатами яких майбутній учитель може зробити висновок про свій рівень професійної підготовки.

Такі кейси доцільно впроваджувати в навчальний процес протягом кількох років навчання майбутніх учителів. Підсумки тестів потрібно накопичувати для того, щоб студенти бачили динаміку розвитку своїх педагогічних знань і практичних навичок. Результати тестів також дають можливість викладачу зробити висновок про ефективність запропонованої кейс-технології та в разі необхідності відкоректувати методичний матеріал.

Тому подальшого розвитку набуває наповнення кейс-технології електронними ресурсами для удосконалення та поширення використання її у навчальному процесі при підготовці майбутніх учителів.

Література:

1. Державна національна програма „Освіта” (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994. – 61с.
2. Кайданова Л. Застосування педагогічних технологій у викладанні психолого-педагогічних дисциплін / Л. Кайданова // Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. – 2008. – Вип.40. – С.69-72.
3. Сурмин Ю. Что такое кейс-метод? Взгляд теоретика и практика [Електрон. ресурс]. – Режим доступа http://casemethod.ru/about.php?id_submenu=1.
4. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. - Т. 1. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816с. (Серия "Энциклопедия образовательных технологий").